

УДК 811.111

І. Ю. ЛИТВИНЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ЧИТАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРАЦІЇ

Обґрунтовано методичні рекомендації щодо навчання англomовного читання студентів технічних спеціальностей засобами інтеграції. Розглянуто особливості взаємопов'язаних етапів навчання англomовного читання студентів технічного профілю: передтекстового, текстового, післятекстового. Висвітлено основні відповідні блоки вправ для формування відповідних навичок і розвитку умінь. Охарактеризовано мету використання методичних рекомендацій щодо навчання англomовного читання студентів технічних спеціальностей, зокрема судноводіїв, на засадах інтеграції. Наведено відповідні блоки вправ, які спрямовані на формування відповідних навичок та розвиток умінь: фонетичної, граматичної та лексичної компетентностей – на передтекстовому етапі; рецептивно-репродуктивних умінь першого, другого та третього порядків – на текстовому етапі; продуктивних умінь – на післятекстовому етапі навчання англomовного читання.

Ключові слова: англomовне читання, студенти технічних спеціальностей, уміння, навички, методичні рекомендації, етапи навчання, інтеграція.

І. Ю. ЛИТВИНЕНКО

ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ЧТЕНИЯ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАЦИИ

Обоснованы методические рекомендации обучения англоязычного чтения студентов технических специальностей на основе интеграции. Рассмотрены особенности взаимосвязанных этапов обучения англоязычного чтения студентов технического профиля: передтекстового, текстового, послетекстового. Освещены основные соответствующие блоки упражнений с целью формирования соответствующих навыков и развитие умений. Охарактеризована цель использования методических рекомендаций по обучению англоязычного чтения студентов технических специальностей, в частности судоводителей, средствами интеграции. Приведены соответствующие блоки упражнений, имеющих целью формирования соответствующих навыков и развитие учений: фонетической, грамматической и лексической компетенций – на передтекстовом этапе; рецептивно-репродуктивных умений первого, второго и третьего порядков – на текстовом этапе; результативных умений – на послетекстовом этапе обучения англоязычного чтения.

Ключевые слова: англоязычное чтение, студенты технических специальностей, умения, навыки, методические рекомендации, этапы обучения, интеграция.

I. YU. LYTVYNENKO

PECULIARITIES OF METHODS OF TEACHING ENGLISH READING TO STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES ON INTEGRATION PRINCIPLES

The article presents substantiated methodical recommendations teaching English reading to students of technical specialties by means of integration. The research reveals peculiarities of interrelated stages of teaching English reading to students majoring in technical sciences, namely pre-reading, while-reading, post-reading. Basic sets of exercises, aimed at the formation of relevant skills were analyzed. The purpose of use of methodical recommendations in the context of teaching English reading on integration principles to students of technical specialties, in particular, to future navigators, was characterized in this paper. There has been also

suggested a set of exercises aimed at the formation and development of skills, such as phonetic, grammatical and lexical competences on pre-reading stage, the development of receptive-reproductive abilities of the first, second and third orders – on the while-reading stage, and exercises to develop productive skills served on post-reading stage of teaching English reading to students of technical specialties.

Keywords: *English reading, students of technical specialties, abilities, skills, methodical recommendations, training stages, integration.*

Читання є одним із засобів задоволення професійних інформаційних потреб студентів. Методику навчання іншомовного читання у вищій школі досліджували В. Бухбіндер, Н. Воропаєва, Ю. Ковальова, Г. Кравчук, Р. Мартинова, О. Морозова, А. Оперенко, О. Тарнопольський, Н. Шевченко та інші науковці.

Іншомовна компетентність передбачає передусім вміння читати. В комунікативному середовищі це має такі атрибути: 1) наявність повідомлення як механізму, завдяки якому існують і розвиваються людські відносини загалом за допомогою символів мислення і засобів передавання у просторі та збереження їх у часі; 2) наявність соціальної спільноти, що існує за допомогою створених мов і жестів, установлених норм і правил, які використовуються для різної цілеспрямованої діяльності; 3) обмін і передавання конкретної інформації, включаючи її емоційний та інтелектуальний сенси [2, с. 83–85].

Читання як складник комунікації передбачає передавання інформації між окремими особами або групами осіб, що виражається в її сприйнятті і розумінні та складається зі збирання, збереження, аналізу, обробки, а також її сприйняття і розуміння, встановлення та підтримання зв'язків між людьми з використанням вербальних засобів [2, с. 86].

У лінгводидактичному розумінні таку читацьку комунікативність можна розглядати не як суто методичний принцип, а як методологічний: концептуальний у навчанні (зіставлення знань з вміннями і навичками, відбір прийомів навчання, зміст загальноосвітніх і виховних завдань, інтеграційні зв'язки з іншими навчальними предметами) [3, с. 34]. Отже в загальнофілософському розумінні дослідження проблем спілкування є методологічною основою, на якій базується інтегроване застосування цього феномена в інших науках, зокрема, методиці навчання іноземних мов.

Для ефективнішого формування вмінь іншомовного читання потрібно створити умови, найбільш наближені до природних, формувати комунікацію з такими основними ознаками, як спрямований і мотивований характер мовленнєвої діяльності, відповідні взаємозв'язки між комунікантами, відповідність обговорюваних тем і питань інтересам та рівню розвитку студентів [4, с. 91]. Тому відповідні навчальні програми та посібники покликані розвивати навички читання науково-популярної та спеціальної літератури з метою пошуку інформації, а також удосконалення навичок професійно орієнтованого мовлення, різновидом якого є читання.

Зрештою професійно орієнтоване читання становить є складною комплексною, пізнавальною та інтеграційною діяльністю, яка здійснюється майбутнім фахівцем у процесі орієнтування його в професійних джерелах і текстах фахової тематики [1, с. 153].

З метою реалізації практичних умінь іншомовного читання необхідно забезпечити відповідну мотивацію і створити проблемні ситуації, що зумовлюють потребу у спілкуванні та вирішення певних проблем [1, с. 93].

Спостереження за ходом експерименту, ретроспективний аналіз дій викладача і студентів, а також вирішення проблем, які виникли під час дослідно-експериментального навчання англomовного читання студентів технічних спеціальностей засобами інтеграції, дозволили сформулювати певні методичні рекомендації, спрямовані на досягнення максимально високих результатів.

Мета статті – визначити та охарактеризувати методичні аспекти навчання англomовного читання студентів технічних спеціальностей засобами інтеграції.

Навчання англomовного читання студентів технічних спеціальностей на засадах інтеграції рекомендуємо здійснювати на основі розробленої лінгводидактичної моделі, що включає три взаємопов'язані етапи: передтекстовий, текстовий і післятекстовий.

Перший етап доречно спрямувати на активізацію фонових знань студентів з теми, яка вивчається, а також на усунення труднощів лексико-граматичного характеру, що в подальшому забезпечить концентрацію уваги студентів на змісті текстів, розвиток прогностичних умінь

читання технічних текстів, формування лексичних та граматичних мовленнєвих навичок читання, які зумовлюють точність розуміння інформації.

Мета другого етапу спрямована на розвиток у студентів рецептивно-репродуктивних умінь читання текстів першого, другого третього і четвертого порядку, що забезпечують розуміння інформації, отриманої з різних видів текстів, з якими доводиться працювати студентам на заняттях.

На третьому, післятекстовому етапі здійснюється розвиток продуктивних умінь читання літератури за професійним спрямуванням задля забезпечення професійних та пізнавальних потреб завдяки отриманій з текстів інформації.

Методичне забезпечення кожного етапу відбувається за допомогою впровадження розробленої системи вправ для навчання англомовного читання студентів технічних спеціальностей засобами інтеграції. На кожному етапі доцільно використовувати відповідний блок вправ, які спрямовані на формування відповідних навичок та розвиток умінь.

Першою метою передтекстового етапу було формування фонетичної компетентності у читанні. До основної групи вправ цього етапу віднесені вправи щодо нормативної вимови слів і термінів за спеціальністю, формування навичок сприймання та нормативної вимови ізольованих лексичних одиниць і словосполучень з ними, розвитку лінгвістичних умінь сприймання та нормативної вимови речень з цими ж мовними одиницями.

Друга мета передтекстового етапу – формування лексичної компетенції у читанні. Тут доречно впроваджувати в навчальний процес вправи стосовно формування навичок сприйняття та відтворення лінгвістичних одиниць у словосполученнях, розвитку вмінь читання та продукування речень, в яких використовуються вивчені лексичні одиниці, читання словосполучень зі словами, що вивчаються, їх перекладу рідною мовою, продукування власних словосполучень на основі доповнення та розширення наданих зразків.

Третьою метою передтекстового етапу було формування граматичної компетенції у читанні. Цей процес бажано супроводжувати вправами щодо розвитку умінь читання та продукування груп речень, побудованих на основі вивчених граматичних структур, відтворення ізольованих граматичних одиниць рідною мовою при їх сприйнятті англійською (рецептивні знання) та англійською при їх сприйнятті рідною (репродуктивні знання), продукування власних речень на основі доповнення та розширення наданих зразків.

На передтекстовому етапі варто звернути увагу на зняття лексико-граматичних труднощів при подальшому читанні текстів за фахом. Досягнення поставленої мети передбачає отримання таких компонентів англомовної компетенції у читанні, як: нормативна вимова окремих лексичних одиниць: нормативна вимова зв'язних за змістом лінгвістичних одиниць на рівні словосполучення, речення; семантизація окремих лінгвістичних одиниць, зв'язних за їх змістом на рівні словосполучення, та на рівні речення; семантизація ізольованих лінгвістичних одиниць, зв'язних за змістом лексико-граматичних одиниць на рівні словосполучення (окремого речення), та за змістом лексико-граматичних одиниць на рівні речення і понадфразової єдності.

Першою метою текстового етапу є навчання читання тексту з підручника зі спеціальності через розвиток рецептивно-репродуктивних умінь першого порядку, другою – навчання читання тексту, інструкції з технічних довідників через розвиток рецептивно-репродуктивних умінь другого порядку, третьою – навчання читання автентичної наукової літератури через розвиток рецептивно-репродуктивних умінь третього порядку.

Текстовому етапу відповідають групи вправ для: 1) розвитку репродуктивних умінь читання фахової літератури; 2) сприйняття і осмислення професійної інформації, уточнення професійних знань; 3) розширення діапазону професійної компетенції.

Метою вправ післятекстового етапу є навчання студентів технічних спеціальностей трактувати професійні поняття і передавати професійні знання через розвиток продуктивних умінь першого порядку (короткий виклад отриманої інформації за темою відповідно до запропонованої схеми, передання інформації з додаванням особистої оцінки та суджень). На післятекстовому етапі доречно використовувати послідовно вправи: для розвитку продуктивних умінь першого, другого, третього і четвертого порядків.

Вправи, які належать до першої групи, повинні забезпечувати розвиток таких продуктивних умінь: виводити судження на основі фактів, що містяться у навчальному

англомовному тексті, інструкції; оцінювати прочитане; порівнювати, узагальнювати отриману інформацію у вигляді резюме, анотацій, коротких повідомлень при спілкуванні з колегами, ревізорами тощо.

Вправи другого блоку варто спрямувати на розвиток таких продуктивних умінь, як: давати характеристику вантажу, інструкції; працювати та узагальнювати інформацію, отриману з інструкцій, конвенцій, пам'яток.

До третього блоку вправ бажано віднести вправи, спрямовані на розвиток таких продуктивних умінь: оцінювати якість вантажу, характеризувати особливості його перевезення у вигляді монологу чи діалогу з представником компанії.

Четвертий блок вправ доцільно спрямувати на розвиток таких продуктивних умінь, як: оцінювати інформацію з інструкції, конвенції; передавати інформацію у вигляді звітів документів.

Стійка динаміка підвищення рівня сформованості у майбутніх фахівців навичок англomовного читання є наслідком спеціально організованої їх навчально-пізнавальної діяльності.

Методика навчання англomовного читання студентів технічних спеціальностей передбачає поетапне оволодіння різними засобами роботи з науково-популярною та професійною літературою для пошуку необхідної інформації та її застосування в майбутній професійній діяльності.

Запропоновані методичні рекомендації дають можливість наочно репрезентувати та описати навчальний процес, спрямований на досягнення кінцевої мети – здобуття вмінь і навичок англomовного читання студентами технічних спеціальностей на засадах міжпредметної інтеграції. Вони показали можливий шлях організації засобами інтеграції навчання англomовного читання майбутніх фахівців технічних напрямків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: монографія / Г. В. Барабанова. – К.: Фірма «ШКОС», 2005. – 315 с.
2. Ветохов О. Читати і ще раз читати: психологія навчання читання іноземних текстів / О. Ветохов // Іноземні мови. – 2000. – № 4. – С. 86–95.
3. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: монографія / Р. Ю. Мартинова. – К.: Вища школа, 2004. – 454 с.
4. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. С. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
5. Сметанникова Н. Н. Значение чтения для решения задач образования (о роли и месте преподавателя в средней и высшей школе) / Н. Н. Сметанникова // Homo legens – 2. – М., 2000. – С. 150–156.